

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2022-87
Den 3. februar 2022

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 21. februar 2022

SAMLENOTAT

1. Klimadiplomati	2
2. Bosnien-Hercegovina.....	4
3. Cybersikkerhed/øvelse	6

1. Klimadiplomati

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

Rådet forventes at drøfte EU's klimadiplomatiske indsats, herunder gøre status efter COP26 og sende et klart budskab om EU's fremadrettede prioriteter og forventninger for at håndtere klimaudfordringerne samt understøtte indfrielsen af Parisaftalen og FN's verdensmål. Regeringen vil arbejde for at styrke EU's eksterne klimadiplomati, især inden for fremme af den grønne energitransition, klimafinansiering og højere klimaambitioner blandt de store udledere. Der forventes desuden vedtaget rådskonklusioner.

2. Baggrund

EU's klimadiplomati er et tilbagevendende emne på rådsmødet (udenrigsanliggender), og handler grundlæggende om, at EU skal udnytte sin grønne førerposition til at løfte globale reduktionsmål, herunder ved at lægge pres på og hjælpe andre – såvel store udledere som udviklingslande – til at sætte og realisere tilsvarende høje klimamål.

Den 31. oktober-12. november 2021 blev der afholdt COP26 i Glasgow. Flere lande kom med nye ambitiøse udmeldinger på reduktioner og klimafinansiering, og en central hegnspl blev flyttet, da 1,5 graders målsætningen nu entydigt er det mål, som verden arbejder efter. Derudover var der enighed om nødvendigheden af at nedrosle brugen af kul og udfase ineffektive fossile subsidier. COP26 leverede dog ikke tilstrækkeligt ambitiøse tiltag til at kunne holde temperaturstigningen under 1,5 grader og dermed adressere den seneste IPCC-rapports dystre konklusioner.

EU's udenrigsministre vedtog rådskonklusioner om klimadiplomati i henholdsvis januar 2020 og januar 2021. Rådskonklusionerne vil ifm. rådsmødet i februar 2022 rette sig mod opfølgningen på COP26. Fra dansk side har vi lagt særlig vægt på vigtigheden af, at EU-institutionerne spiller en mere aktiv rolle i at støtte op om højere klimaambitioner og den grønne energiomstilling ude i landene. Derudover har vi bl.a. arbejdet for at rådskonklusionerne omfatter konkrete initiativer, som eksempelvis tiltag ift. grønning af udviklingsbankerne.

3. Formål og indhold

Rådsmødet er en anledning for udenrigsministrene til at gøre status efter COP26 og drøfte fælles prioriteter for EU's klimadiplomatiske indsats mhp. at sikre fremdrift ift. målsætningen om 1,5 grader forud for COP27 i Sharm el-Sheikh. Drøftelsen forventes bl.a. at fokusere på konkrete områder, hvor EU's klimadiplomati bør styrkes. Eksempelvis er der i udkastet til rådskonklusionerne lagt op til, at EU skal arbejde for mere ambitiøse klimaudmeldinger fra G20-landene forud for COP27 og COP28 i Abu Dhabi, bl.a. gennem kuludfasning og udfasning af fossile subsidier, samt følge op på det globale metan-løfte, herunder gennem opfordring til udarbejdelse af metanudlednings-reduktionsplaner. Det forventes også drøftet, hvordan EU sikrer øget klimafinansiering og innovative modeller for finansiering af grøn energitransition, herunder hvordan privatsektoren inddrages.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres i sagen.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen forventes ikke at have statsfinansielle konsekvenser for EU's budget, lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen er ikke sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred enighed om den fortsatte vigtighed af EU's klimadiplomati, herunder behovet for øget klimafinansiering. Nogle lande, herunder Danmark, forventes at gå forrest med henblik på at arbejde for, at EU-Kommissionen og EU's Fælles Udenrigstjeneste i fællesskab med medlemsstaterne spiller en styrket rolle på området.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om et ambitiøst og proaktivt EU-klimadiplomati, der sikrer, at EU går forrest i den globale indsats for at nå målsætningerne i Parisaftalen. EU bør med fordel arbejde for at sikre mere ambitiøse klimamålsætninger, grønning af de multilaterale udviklingsbanker, mobilisering af klimafinansiering med bidrag fra privatsektoren – samt støtte op om grønne og retfærdige energitransitioner i partnerlande væk fra kul. Desuden bør fokus på tab og skade samt naturbaserede løsninger styrkes. Fra regeringens side vil man arbejde for, at rådskonklusionerne for så vidt angår opfølgning på det globale metan-løfte holdes inden for rammen af de forpligtelser, som landene og EU har forpligtet sig på ved tilslutning.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Klimadiplomati har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering forud for vedtagelsen af rådskonklusioner om herom på Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 25. januar 2021.

2. Bosnien-Hercegovina

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

Der forventes en generel drøftelse af situationen i Bosnien-Hercegovina i lyset af de løsrivelsestendenser, der på det seneste har kunnet konstateres fra Republika Srpskas side.

2. Baggrund

Situationen i Bosnien-Hercegovina er kommet på dagsordenen, efter at lederen af de bosniske serbere Milorad Dodik har taget skridt, der risikerer at underminere Bosnien-Hercegovinas sammenhængskraft og territoriale integritet.

I november 2021 bekendtgjorde Dodik, at Republika Srpska vil trække sig fra Bosnien-Hercegovinas væbnede styrker, sikkerhedstjenesterne, skattemyndighederne og domstolene. Det vil i givet fald være et første skridt mod reel uafhængighed for den serbiske del af landet og dermed en løsrivelse fra staten Bosnien-Hercegovina.

Det er ikke første gang, at Dodik truer med at trække Republika Srpska helt eller delvist fra de statslige bosniske strukturer. Hidtil er det dog blevet ved truslen. Den 14. januar 2022 havde Dodik et møde med Serbiens præsident, hvorefter Dodik accepterede at gå i dialog om igen at deltage i det politiske samarbejde med føderationen Bosnien-Hercegovina. Foreløbigt er den bosnisk-serbiske tilbagetrækning fra dele af landets statslige strukturer således sat i bero.

Bosnien-Hercegovinas nuværende forfatning og valglov bygger på Dayton-aftalen fra 1995. Dayton-aftalen skabte en kompliceret institutionel magtdeling, som siden har hæmmet landets udvikling. Samtidig fratager forfatningen og valgloven med sit fokus på de tre såkaldt ”konstituerende folk” (serbere, kroater og bosniakker, dvs. muslimske bosniere) landets øvrige mindretal den mulighed for politisk repræsentation, de efter europæiske standarder har krav på. Det har den Europæiske Menneskerettighedsdomstol flere gange afsagt domme om. De politiske ledere i Bosnien-Hercegovina har endnu ikke kunnet enes om at ændre landets forfatning eller valglov med henblik på at efterleve dommene fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

3. Formål og indhold

Formålet med drøftelsen er at give medlemsstaterne mulighed for at dele deres syn på udviklingen i Bosnien-Hercegovina, herunder drøfte hvad EU kan gøre for at bidrage til at undgå en eskalering, og hvordan EU kan støtte Bosnien-Hercegovina i landets reformproces.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes en generel drøftelse af situationen i Bosnien-Hercegovina. Det forventes ikke, at der skal træffes beslutninger i forbindelse med drøftelsen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om Bosnien-Hercegovinas territoriale integritet og vender sig imod ensidige forsøg på at underminere denne. Regeringen bakker op om EU's indsats og engagement i Bosnien-Hercegovina.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Vestbalkan har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 12. november 2021, hvor situationen i Bosnien-Hercegovina også blev drøftet.

3. Cybersikkerhed/øvelse

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

EU-formandskabet har iværksat en ambitiøs cyberøvelse, der skal teste EU's mekanismer til håndtering af cyberkriser. Øvelsen kulminerer med inddragelse af Rådet (udenrigsanliggender) den 21. februar, hvor udenrigsministrene skal teste og dermed bidrage til at styrke evnen til at formulere fælles kommunikation samt iværksætte mulige modsvar, f.eks. ved aktivering af den cyberdiplomatiske værktøjskasse. Regeringen byder cyberøvelsen velkommen og værdsætter muligheden for at teste reaktionsmulighederne og solidariteten på det politiske niveau for første gang i EU-sammenhæng. Fra dansk side vil der – som del af den fiktive cyberøvelse – arbejdes for at udvise solidaritet og opbakning til de ramte lande gennem fælles kommunikation og iværksættelse af modsvar på cyberangrebet ved aktivering af den cyberdiplomatiske værktøjskasse.

2. Baggrund

EU-formandskabet iværksatte i begyndelsen af januar en ambitiøs cyberøvelse, som skal teste sammenhængen mellem det operative og politiske niveau ved et større fiktivt cyberangreb mod medlemslandene. I øvelsesscenariet rammer et cyberangreb Finlands energisektor og Tjekkiet sundhedssektor. Hændelsen bliver i løbet af øvelsen mere alvorlig i takt med, at flere medlemslande og sektorer rammes af den samme type cyberangreb. Fra EU-institutionernes side vil EU's cybersikkerhedsagentur (ENISA), Den Fælles Udenrigstjeneste og Kommissionen indgå. Øvelsen kulminerer ved rådsmødet den 21. februar 2022, hvor EU-udenrigsministrene vil skulle tage del i øvelsen. Herefter følger en evaluering, der skal identificere svagheder og forbedringspotentiale i EU's cyberkrisehåndtering.

3. Formål og indhold

Øvelsen skal teste EU's mekanismer til håndtering af store cyberkriser, såvel som medlemslandenes reaktion og gensidige bistand, når et eller flere medlemslande rammes. På politisk niveau skal øvelsen særligt styrke evnen til at formulere fælles kommunikation samt iværksætte mulige modsvar, f.eks. ved aktivering af EU's cyberdiplomatiske værktøjskasse, der indeholder en række diplomatiske modsvar på cyberangreb fra dialog i den bløde ende til sanktioner i den hårde. Det er formandskabets ambition, at øvelsen skal øge solidariteten blandt medlemslandene i tilfælde af cyberhændelser.

Der er derudover begrænset information om, hvordan det politiske niveau vil blive testet, idet formandskabet ønsker at bibeholde et element af uforudsigelighed. Det er dog forventningen, at formandskabet har tænkt sig, at et af de ramte lande skal påberåbe sig EU-traktatens artikel 42.7, der kan aktiveres i tilfælde af væbnede angreb mod et medlemsland, og som forpligter de øvrige medlemslande til at yde hjælp og bistand til det ramte land.

Forsvarsforbeholdet er ikke til hinder for dansk deltagelse i øvelsen, og vil kun kunne pålægge Danmark begrænsninger, såfremt der ville være tale om en væbnet reaktion.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Medlemslandene har generelt budt cyberøvelsen velkommen. De fleste lande ventes i udgangspunktet at bakke op om en form for diplomatisk modsvar på det fiktive cyberangreb.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen byder cyberøvelsen velkommen og værdsætter muligheden for at teste reaktionsmulighederne og solidariteten på det politiske niveau. Der er behov for at øge omkostningerne for cyberangreb mod Danmark, EU og vores allierede, og Danmark har gennemgående talt for stærkere fælles modsvar på cyberangreb og mere effektiv brug samt videreudvikling af den cyberdiplomatisk værktøjskasse.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt